

Bijlage bij MR 181013 aanbestedingsformulier IENM/BSK-2013/237353

Concept-Instructie UNFCCC onderhandelingen

Warschau, 11-22 november 2013

Inleiding

1. Nederlandse inzet in kernpunten
2. Krachtenveld
3. Vorm en proces nieuw juridisch bindend instrument
 - 3.1 Werkstroom 1: 2015 Akkoord
 - 3.2 Werkstroom 2: pre-2020 mitigatie ambitie
4. Review
5. Mitigatie
 - 5.1 Marktmechanismen
 - 5.2 Lucht en scheepvaart
 - 5.3 REDD+
 - 5.4 Landbouw
6. Adaptatie
7. Financiering
8. Meten, rapportage, verificatie
9. UNFCCC budget

Inleiding

Deze instructie geldt voor de Nederlandse delegatie naar de klimaatbijeenkomst in Warschau, Polen (11 – 22 november 2013). Het betreft sessies van de volgende organen onder het Raamverdrag inzake klimaatverandering (*United Nations Framework Convention on Climate Change*, hierna 'UNFCCC') en het bijbehorende Kyoto-protocol:

- De 19^e sessie van de Conferentie van Partijen bij het Raamverdrag inzake klimaatverandering (hierna de 'COP');
- De 9^e sessie van de bijeenkomst van Partijen bij het Kyoto-protocol (hierna de 'COPMOP');
- de 39^e sessie van het subsidiaire orgaan voor Implementatie (hierna 'de SBI');
- de 39^e sessie van het wetenschappelijke en technische subsidiaire orgaan (hierna 'de SBSTA');
- de 2^e sessie van de *Ad Hoc Working Group on the Durban Platform for Enhanced Action* (hierna 'de ADP').

De conferentie bouwt voort op de resultaten van de conferentie van vorig jaar december in Doha, Qatar. In Doha zijn met de verlenging van het Kyoto-protocol (vaststelling tweede verplichtingenperiode tot en met 2020) en het vaststellen van een werkprogramma voor de ontwikkeling van een nieuw mondiaal klimaatarrangement, noodzakelijke stappen gezet richting een effectiever mondiaal klimaatregime. De uitdaging in Warschau is om het politieke momentum van Doha te behouden en opnieuw een stapje vooruit te zetten in de ontwikkeling van een mondiaal klimaatregime dat als doel heeft de mondiale opwarming tot twee graden Celsius te kunnen beperken.

De onderhandelingen in Warschau zullen in het teken staan van twee hoofdlijnen. De eerste hoofdlijn is het nieuwe klimaatakkoord voor **ná 2020**: in Warschau zal naar verwachting overgegaan worden van het verkennen van opties en standpunten naar een meer formele fase van het definiëren van de contouren van het akkoord. In 2014 moeten vervolgens de onderhandelingsstukken gereed zijn, om in 2015 tot een akkoord op hoofdlijnen te komen. Ook het proces om te komen tot het vastleggen van emissiereductie-inspanningen van landen wordt besproken.

Een tweede hoofdlijn in de onderhandelingen ziet op verhoging van de ambitie en de effectiviteit van de huidige klimaatafspraken **vóór 2020**, met als doel de mondiaal afgesproken temperatuurstijging van 2 graden binnen bereik te houden.

Andere belangrijke elementen in de onderhandelingen zijn klimaatfinanciering en adaptatie.

Voor de Nederlandse inzet geldt dat de EU lijn, zoals is vastgelegd in Raadsconclusies, position papers en submissions, leidend is. Waar Nederland een specifieke inzet heeft ter aanvulling op die van de EU, is die in deze instructie opgenomen.

Nederland heeft vooral specifieke eigen ideeën over het nieuwe klimaatarrangement en zal deze wanneer nodig inbrengen in het EU coördinatieoverleg.

1. Nederlandse inzet in kernpunten

Nederland streeft in de klimaatonderhandelingen naar effectieve uitvoering van de hoofddoelstelling van het Klimaatverdrag: het beperken van de concentraties van broeikasgassen in de atmosfeer tot een niveau waarbij gevaarlijke antropogene klimaatverandering wordt voorkomen. Dat doel kan alleen bereikt worden met een mondiaal regime met participatie van alle landen, met hoge ambitie en voortvarende actie. Het mondiale klimaatregime moet zodanig worden ingericht en uitgebouwd dat het voor vele jaren in staat is bij te dragen aan het tot twee graden Celsius beperken van de mondiaal gemiddelde opwarming. Dit zal een proces van lange adem zijn dat de komende jaren op mondiaal niveau om aandacht blijft vragen.

Het nieuwe klimaatakkoord

Belangrijk voor Nederland is dat er in Warschau stappen worden gezet richting invulling van het nieuwe akkoord. De inzet is dat in Warschau de Nederlandse visie over de vorm en inhoud van het nieuwe akkoord zoveel mogelijk weerklank vindt bij andere partijen. Deze visie is neergelegd in de kabinetsreactie op de consultatieve mededeling van de Europese Commissie "De Internationale overeenkomst inzake klimaatverandering van 2015: het Internationale klimaatbeleid na 2015 vorm geven" (Tweede Kamer 2012-1013, 30495, 22 112, nr. 16) en kan als volgt worden samengevat.

Brede participatie, vooral van de grote uitstoters, is cruciaal. Alle landen moeten naar vermogen bijdragen aan emissiebeperking en in staat zijn emissiearm en klimaatbestendig te groeien. Het klimaatregime moet daarom zoveel mogelijk ambitie en actie door landen, bedrijfsleven, het maatschappelijke middenveld en andere niet-statelijke partijen aanmoedigen, belonen en ondersteunen. Dit vraagt o.a. om een dynamisch en flexibel juridisch raamwerk en het beter inzetten van de bestaande instellingen en instrumenten van het Klimaatverdrag.

Het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen moet volgens Nederland de kern van de mondiale afspraken blijven. Tegelijkertijd moet het nieuwe arrangement echter adaptatie vanuit het mondiale niveau bevorderen. Nederland pleit daarom voor een gereedschapskist voor adaptatie ter versterking van de weerbaarheid van samenlevingen en economieën op lange termijn.

Ten aanzien van het proces richting het nieuwe akkoord is een besluit wenselijk over het werkprogramma tot aan COP21 in Parijs, 2015. Hierbij hoort ook een proces om te komen tot vastlegging van committeringen van alle landen. Nederland is er voorstander van dat landen in 2014 beoogde emissiereductie-inspanningen op tafel leggen. Deze inspanningen kunnen daarna internationaal worden besproken op basis van een overeengekomen proces voor de beoordeling van de toereikendheid en billijkheid van inspanningen, en mogelijk worden aangepast door de Indiërs voordat ze in het nieuwe akkoord internationaal worden vastgelegd.

Verhoging van de emissiereductie ambitie vóór 2020 De huidige emissiereductie-inspanningen onder het Klimaatverdrag en het Kyoto-protocol zijn onvoldoende om de mondiale opwarming tot twee graden te kunnen beperken. Daarom is het wenselijk om het ambitieniveau al in de periode tot 2020 te verhogen. Dit kan via een aanscherping van de bestaande toezeggingen in 2014, via het uitlokken van toezeggingen van landen die dat nog niet hebben gedaan en via aanvullende initiatieven buiten de UNFCCC. Wat de inspanning van de EU betreft zijn de eerder aangenomen Raadsconclusies over een eventuele ophoging van de Europese emissiereductie inspanning tot 30% in 2020 onder voorwaarden leidend¹.

Voorbeelden van aanvullende initiatieven die Nederland ondersteunt, zijn interstatelijke samenwerking bij de aanpak van F-gassen en initiatieven van andere partijen dan nationale overheden, zoals het "Wedging the Gap" initiatief en de *Climate and Clean Air Coalition* die zich toelegt op het beperken van 'Short Lived Climate Forcers' (luchtverontreinigende stoffen zoals smog en roet die een opwarmend effect hebben maar anders dan broeikasgassen zoals CO₂ slechts korte tijd in de atmosfeer blijven). Nederland steunt ook de inzet van de EU op een besluit in Warschau dat het uitfaseren van HFK's, een groep zeer sterk broeikasgassen, via het Montreal-protocol aanmoedigt.

Klimaatfinanciering

In Kopenhagen (COP15/2009) hebben ontwikkelde landen aangegeven vanaf 2020, in de context van betekenisvolle mitigatieacties en transparantie over implementatie, 100 miljard dollar per jaar te zullen mobiliseren voor klimaatactie in ontwikkelingslanden. Deze financiering zal van een breed scala aan bronnen afkomstig zijn: privaat en publiek, bilateraal en multilateraal en uit alternatieve financieringsbronnen, en zal gebruikt kunnen worden voor mitigatie, adaptatie, technologie ontwikkeling en overdracht en capaciteitsopbouw. Dit alles ter versterking van de implementatie van het Klimaatverdrag.

De jaarlijkse bijdragen tot 2020 zijn niet vastgelegd maar een geleidelijke internationale stijging van klimaatuitgaven tot 2020 wordt gezien als een belangrijk onderdeel van het in 2015 af te ronden klimaatakkoord. Sommige ontwikkelingslanden maken de voortgang op het nieuwe klimaatakkoord en de verhoging van hun mitigatie-inspanningen daarbij mede afhankelijk van duidelijkheid over hoe zij ondersteund worden door de ontwikkelde landen. Ontwikkelde landen benadrukken juist dat ontwikkelingslanden de condities kunnen creëren om effectief klimaatfinanciering aan te trekken en te besteden.

Nederland ziet op dit moment twee belangrijke financieringspaden voor de Nederlandse bijdrage:

¹ REAFFIRMS its conditional offer to move to a 30% reduction by 2020 compared to 1990, as part of a global and comprehensive agreement for the period beyond 2012 and provided that other developed countries commit themselves to comparable emission reductions and that more advanced developing countries contribute adequately according to their responsibilities and respective capabilities.

1) Het nastreven van maximale synergie tussen klimaat en ontwikkeling. De klimaatuitgaven vormen onderdeel van de uitgaven voor hernieuwbare energie, bossen, water, voedselzekerheid, private sector ontwikkeling en rampenrisicovermindering. Ook de klimaatuitgaven van internationale organisaties zoals VN organisaties en ontwikkelingsbanken worden meegerekend in het uiteindelijke totaal.

2) Het actief betrekken van de private sector. Op termijn ziet Nederland potentieel voor nieuwe internationale mechanismen die emissies beprijsen en naast milieubaten mogelijk ook inkomsten genereren die eventueel kunnen worden ingezet voor klimaatdoelstellingen.

Nederland ziet geen grond voor middellange termijn doelen (tussen nu en 2020) voor klimaatfinanciering en ook geen noodzaak tot besluitvorming over dit onderwerp in Warschau. Uitgedragen kan worden dat er serieus gewerkt wordt aan een opschalingspad, met de kanttekening dat dit opschalingspad afhankelijk is van de budgettaire inpasbaarheid, de mogelijkheden om middelen effectief te besteden, de mondiale inzet en de inzet van andere EU lidstaten. Indien opportuun kan in Warschau op politiek niveau een aspiratie van EUR 340 miljoen aan publieke klimaatrelevante uitgaven in 2014 worden genoemd.

Adaptatie

In Warschau zal adaptatie, zowel voor als na 2020, één van de belangrijke punten zijn voor ontwikkelingslanden. Ook Nederland heeft belang bij het toewerken naar een toekomstgericht adaptatiebeleid, dat gestimuleerd wordt door het nieuwe klimaatakkoord. Nederland staat een verschuiving voor van de focus in adaptatie: van verkleinen van kwetsbaarheid op de korte termijn naar versterken van weerbaarheid op de langere termijn. Daarmee wordt meer nadruk gelegd op *resilience* (weerbaarheid en veerkracht) van economie, infrastructuur, ecosysteem en samenleving. Hierbij is meer aandacht nodig voor de rol van de private sector en het klimaatbestendig maken van investeringen. Nederland wil voorts de aandacht voor water en voedselzekerheid in adaptatie versterken en proberen bij te dragen aan coherente adaptatie-uitvoering. In Warschau moet hiernaar gewerkt worden bij het hervormen van het Nairobi Werkprogramma voor kennisdeling, en het verder verbeteren van richtlijnen voor Nationale Adaptatieplannen. Onder adaptatie wordt ook het onderwerp *Loss & Damage* (schade en verlies door klimaatverandering) geschaard - waarvoor Partijen in Warschau tot institutionele arrangementen moeten komen. Nederland wil de besluittekst hierover beperkt houden en in ieder geval iedere notie van juridische aansprakelijkheid van ontwikkelde landen vermijden.

2. Krachtenveld

Er is sprake van een constructief momentum in de onderhandelingen over het nieuwe klimaatakkoord. Er lijkt een toenemende convergentie over de noodzaak tot het verder uitwerken van een proces van het door partijen indienen van nationaal bepaalde doelstellingen en een daarbij noodzakelijk beoordelingskader waarbij wordt gekeken naar toereikendheid en billijkheid van de doelstellingen alvorens deze vast te leggen.

Diverse elementen uit het Nederlandse denken komen terug in de discussie en vinden tijdens bilaterale gesprekken weerklank bij andere landen, met name de [redacted] [redacted] lijkt open te staan voor in ieder geval de centrale elementen van ons denken: noodzaak van brede participatie en een instrument meer gericht op *incentives* en minder op sancties.

Zorgelijk is een gebrek aan constructieve engagement in de discussie over het nieuwe akkoord door de groep van zogenaamde *Likeminded Developing Countries* (LMDC,) die vast blijft houden aan een statische interpretatie van de Conventie en de bestaande scheiding tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden. Deze groep maakt voortgang in de discussie over het nieuw akkoord steeds explicieter afhankelijk van ratificatie van nieuwe verplichtingen onder het Kyoto-protocol en aanscherping van de mitigatiebijdrage van de ontwikkelde landen al vóór 2020. Daarbij menen zij dat de discussie over ambitie pre-2020 eigenlijk gaat over ontwikkelde landen die tot op heden niet aan hun verplichtingen onder de Conventie op het gebied van steun voor adaptatie en capaciteitsopbouw, technologieoverdracht en financiering, zouden hebben voldaan.

De kern van deze groep wordt gevormd door landen als [redacted]

De vooruitgang in de implementatie van eerdere COP-besluiten is bemoedigend. Zo is er bijvoorbeeld overeenstemming bereikt over enkele concept-besluiten voor de COP eind dit jaar inzake steun voor acties in ontwikkelingslanden ter vermindering van emissies door ontbossing (REDD+) en is er beweging in de lastige onderhandelingen over landbouw.

De blokkade van de *Subsidiary Body for Implementation* door [redacted] was een minpunt in de onderhandelingen dit jaar. Dit trio wilde het bespreken van procedures en besluitvorming aan de agenda toevoegen en hoewel de meeste landen geen moeite hadden met het onderwerp, wilde men geen precedent creëren voor het zonder consensus opvoeren van agendapunten door partijen. Mogelijk is dit probleem nu opgelost met het opvoeren van dit punt op de COP agenda.

In de discussie over een arrangement voor *Loss and Damage* lijkt de wens om hier ook (aansprakelijkheid voor) compensatie voor klimaatschade onder te brengen nog steeds te leven onder ontwikkelingslanden. Steeds meer EU landen zien dit gevaar waar Nederland oorspronkelijk één van de weinige landen was die hiervoor waarschuwde. Landen als [redacted] zitten op dezelfde lijn als Nederland.

3. Vorm en proces nieuw juridisch bindend instrument

3.1 Ad Hoc Working Group Durban Platform (ADP) Werkstroom 1: 2015 Akkoord

Relevant Agenda item

ADP 3a: matters related to paragraphs 2 to 6 of decision 1/CP.17
--

Algemene Inzet 2015 Akkoord

- De Partijen bij het Klimaatverdrag hebben eerder al met elkaar afgesproken dat de opwarming van de aarde beperkt moet blijven tot gemiddeld maximaal 2 graden ten opzichte van het pre-Industriële tijdperk. Hiervoor zou de piek van de emissies van broeikasgassen rond 2020 moeten liggen en daarna moeten de emissies worden teruggebracht tot ongeveer het huidige niveau in 2030 en worden gehalveerd in 2050 ten opzichte van 1990. Uiteindelijk dient op de (zeer) lange termijn mondiaal een balans tussen de uitstoot en afbraak/opname van broeikasgasemissies te worden bereikt om voortgaande opwarming van de aarde te stoppen.
- Aan de nieuwe overeenkomst zouden zoveel mogelijk partijen zich moeten kunnen verbinden/committeren. De juridische vorm van de nieuwe overeenkomst moet die brede participatie en brede diversiteit van acties en nationale omstandigheden (economisch, juridisch etc.) kunnen reflecteren. Dat betekent dat de overeenkomst als zodanig 'legal force' zal hebben maar de keuze van (de juridische vormgeving van) de elementen van de overeenkomst nadere reflectie behoeft. Daarbij dient te worden aangetekend dat het inzetten op afspraken alleen in juridisch bindende vorm en/of te rigide nalevingbepalingen een barrière kan zijn voor brede participatie. Ook is de 'top-down' verdeling van inspanningsverplichtingen op basis van algemene criteria en principes, zoals door de EU Intern met succes wordt toegepast, in mondiaal kader met de huidige verhoudingen niet haalbaar. Om die reden ziet Nederland het meeste perspectief in nieuwe klimaatafspraken over mitigatie op basis van nationale 'schedules' waarin landen hun verplichtingen vastleggen, gekoppeld aan een juridisch bindend instrument met afspraken over monitoring, rapportage en verificatie van afspraken, een minimum set aan rekenregels die transparantie en milieu-integriteit garanderen en over de wijze waarop periodieke beoordeling en aanpassing/aanscherping van ambitie plaats al vinden.
- Nederland is voorstander van ruimte voor verschillende juridische vormen en - mede op basis van de ervaringen met het Kyoto-protocol - een regime dat meer gebaseerd is op transparantie, incentives, en ondersteuning dan op sancties.
- Nederland zet zich in voor structurele en actieve betrokkenheid van relevante stakeholders, zoals de private sector, die in het nieuwe klimaatregime een belangrijk deel van de oplossing zullen moeten bieden.

Specifieke punten

Mitigatie

- De Nederlandse inzet ten aanzien van mitigatieafspraken voor na 2020 is dat het nieuwe juridisch Instrument ruimte biedt aan een diversiteit aan mitigatiebijdragen van zowel landen als andere actoren, dat aansluit bij de wijze waarop deze willen bijdragen en daarmee maximale deelname bevordert. Door het centraal stellen van *low emission growth* en *Low Emission Development Strategies (LEDS)* wordt daarnaast aangesloten bij wat partijen zelf ambiëren en een gedeelde uitdaging vormt voor alle landen.
- Het Instrument moet een brede diversiteit aan type inspanningen en verplichtingen mogelijk maken en veel soorten actie (door zowel overheden als anderen) ondersteunen en erkennen. Voor een effectief regime zouden alle ontwikkelde landen en grote economieën in elk geval economiebrede mitigatieverplichtingen op zich moeten nemen, maar voor andere landen moet een spectrum van verplichtingen beschikbaar zijn dat aansluit bij hun mitigatiecapaciteiten en nationale omstandigheden. De verplichtingen die landen op zich nemen zouden op een transparante en flexibele wijze moeten worden vastgelegd, die eenvoudige opwaartse bijstelling mogelijk maakt.
- Door Nederland en de EU wordt voor mitigatieafspraken voor na 2020 ingezet op acceptatie van een dynamische interpretatie van het principe van '*Common but Differentiated Responsibilities and Respective Capabilities*' (CBDR/RC) van het Klimaatverdrag via het concept van *spectrum of commitments*. Door de EU is daarbij vooralsnog ingezet op juridisch bindende mitigatieverplichtingen voor alle landen, waarbij wel naar vorm/aard, maar niet naar juridische status kan worden gedifferentieerd.
- De inzet van de EU en Nederland is om in Warschau een besluit te nemen over een stapsgewijze benadering voor de vaststelling van post 2020 mitigatieverplichtingen. Daarbij zouden Partijen drie zaken overeen moeten komen:
 - Dat Partijen in 2014 met voorstellen voor post-2020 mitigatieverplichtingen komen;
 - Welke ex ante informatie bij de voorgestelde mitigatietoezeggingen dient te worden geleverd ten behoeve van transparantie, vergelijkbaarheid en beoordeling van het ambitieniveau, en
 - Dat er een internationaal beoordelingsproces zal plaatsvinden van de voorgestelde verplichtingen alvorens ze worden ingeschreven in de nieuwe overeenkomst, zowel voor wat betreft de toereikendheid van de voorgestelde verplichtingen voor het binnen bereik houden van de 2 graden doelstelling als de redelijkheid van afzonderlijke voorstellen.
- Naast dit besluit zou Warschau ook moeten leiden tot een beter begrip van de wijze waarop die internationale beoordeling zou kunnen worden vorm gegeven en hoe mitigatieverplichtingen voor alle landen na 2020 in een nieuw mondiaal akkoord in 2015 op te nemen.

Achtergrond

Binnen de onderhandelingen in de ADP is sinds Doha zowel inhoudelijk als procesmatig vooruitgang geboekt. Inhoudelijk was er sprake van een toenemende convergentie in het denken van veel landen over hoe een balans te vinden tussen voldoende mitigatieambitie, een eerlijke bijdrage van landen en het rekening houden

met verschillende nationale omstandigheden. Dat zou kunnen via een zogenaamde hybride benadering. Daarbij is het in eerste instantie aan landen zelf om aan te geven welke bijdrage zij willen leveren, maar waarbij er wel gezamenlijke regels worden afgesproken voor ex ante helderheid over de formulering van verplichtingen en voor ex post helderheid over het nakomen daarvan (rekenregels). Daarnaast vindt er een beoordelingsproces plaats voordat nationale verplichtingen worden vastgelegd in het akkoord. Door de EU is in lijn daarmee eerder dit jaar een proces voorgesteld voor een stapsgewijze benadering van de formulering van nationale verplichtingen, waarbij landen in 2014 voorlopige mitigatiedoelen formuleren, gevolgd door een ex ante beoordelingsproces. Daarbij wordt zowel gekeken naar de transparantie van voorgestelde bijdragen, adequaatheid van het collectieve ambitieniveau (effectiviteit) als naar hoe inspanningen van landen zich tot elkaar verhouden (vergelijkbaarheid).

De ideeën van de EU voor het vooraf definiëren van een *spectrum of commitments* menu zijn op basis van discussie met zowel andere ontwikkelende als ontwikkelingslanden (met name binnen de [redacted]) geëvolueerd tot het voorstel om te komen tot ex ante vaststelling van principes, criteria, verwachtingen en informatievereisten voor het formuleren van nieuwe nationale mitigatiebijdragen. Dat zou ook moeten leiden tot begrijpelijke, robuuste, kwantificeerbare en vergelijkbare mitigatie-inspanningen. Door verschillende ontwikkelde landen [redacted] is al wel aangegeven 2014 erg vroeg te vinden voor het formuleren van nieuwe nationale mitigatiebijdragen, gezien de beoogde ex ante duidelijkheid over regels [redacted] en nationale politieke omstandigheden [redacted]. Van de kant van de [redacted] landen is voorgesteld om een *Equity Reference Framework* te formuleren met indicatoren op basis waarvan het verwachtingsniveau van nationaal voorgestelde bijdragen kunnen worden geformuleerd en getoetst. Tegen een formeel gebruik van gelijkheidsindicatoren bestaan echter zowel bij de ontwikkelde landen (met name [redacted] landen) als ontwikkelingslanden (grote) bezwaren. Hooguit zouden landen zelf bij het voorstellen van hun bijdrage kunnen aangeven op basis van welke indicatoren zij deze hebben geformuleerd.

Tegenover enige mate van convergentie in het denken van veel ontwikkelde en ontwikkelingslanden staat tegelijkertijd een toenemende verharding bij met name de *Like-Minded* Ontwikkelingslanden waaronder [redacted]. Deze herhaalden vast te willen houden aan de tweedeling tussen Annex I en Niet-Annex I landen en tegen een dynamische interpretatie van de Verdragsprincipes te zijn (met name het principe van *Common but Differentiated Responsibilities and Respective Capabilities*). Ze wijzen daarmee post 2020 mitigatieverplichtingen voor alle landen af en zien als doelstelling voor het 2015 akkoord de versterkte implementatie van de Verdragsafspraken. Ook leggen zij een sterke koppeling tussen werkstroom 1 en werkstroom 2 door een 2015 overeenkomst voor na 2020 afhankelijk te maken van verhoging van het ambitieniveau van de ontwikkelde landen vóór 2020 (voor wat betreft mitigatie als (financiële) middelen (*Means of Implementation*)).

Flexibele rekenregels

- Voor post-2020 mitigatieafspraken is de inzet van Nederland om te komen tot een transparant,

multilateraal, maar flexibel systeem van rekenregels.

- Deze 'core set' van gemeenschappelijke rekenregels zou zich vooral moeten richten op transparantie (een minimum vereiste voor milieu-integriteit voor alle landen) en vergelijkbaarheid (belangrijk voor de politieke beoordeling van inspanningen tussen vergelijkbare landen).
- Voor het meerekenen van LULUCF en emissiekredieten van marktmechanismen zouden meer 'opt-ins' kunnen worden gecreëerd, waarbij aan rechten, zoals de mogelijkheid van multilaterale emissiehandel of het verkrijgen van vrij verhandelbare emissiekredieten, de verplichting van extra rekenregels wordt gekoppeld.
- De inzet voor Warschau is om via de discussie over ex ante informatie vereisten voor de indiening van post 2020 mitigatietoezeggingen te komen tot een gemeenschappelijk systeem van meten, rapportage, verifiëren en rekenregels dat meer is gericht op type verplichtingen en de keuze voor het gebruik van marktmechanismen dan het onderscheid tussen Annex I en niet-Annex I.

Achtergrond

Ook wat betreft transparantie en milieu-integriteit lijkt er sprake te zijn van convergentie rond de noodzaak van een gemeenschappelijk systeem van meten, rapportage en verifiëren en rekenregels voortbouwend op de in Cancun reeds gemaakte afspraken. Het is opmerkelijk dat ook [REDACTED] expliciet aangeeft dat er gemeenschappelijke rekenregels nodig zijn. In lijn met het Nederlandse denken gaf [REDACTED] aan dat bij rekenregels gekeken zou moeten worden naar de mogelijkheid van *opt-in* en *opt-out* mogelijkheden, waarbij aan rechten, zoals de mogelijkheid van multilaterale emissiehandel of het verkrijgen van vrij verhandelbare emissiekredieten, de acceptatie van extra rekenregels wordt gekoppeld.

Mechanismen

- Nederland zet in op het zo snel als redelijkerwijs mogelijk operationaliseren van flexibele, aantrekkelijke en kosteneffectieve nieuwe marktmechanismen (NMM). Hierbij is een goede afstemming tussen het denken over nieuwe marktmechanismen en over rekenregels essentieel. Voor het functioneren en de geloofwaardigheid van de nieuwe marktmechanismen is voldoende vraag naar kredieten een vereiste. Het op de markt komen van nieuwe emissiekredieten voor 2020 is daarom alleen zinvol indien het ambitieniveau van partijen tot 2020 wordt vergroot.
- Naast centrale uitgifte van emissiekredieten op basis van multilaterale mechanismen, zoals CDM, zal er in toenemende mate sprake zijn van decentrale uitgifte van emissierechten/kredieten. Om internationale uitwisseling van emissiereductie-eenheden mogelijk te maken en de milieu-integriteit van de koolstofmarkt te waarborgen is een systeem van kwaliteitsborging van decentrale eenheden gewenst. Daarom ondersteunt Nederland, parallel aan het nieuwe multilaterale marktmechanisme een verdere ontwikkeling van het 'Framework for Various Approaches' (FVA) dat een belangrijk onderdeel van het gereedschapskist van een nieuw Instrument kan worden. De focus ligt daarbij op het waarborgen van de milieu-integriteit en transparantie wanneer ook decentrale mechanismen daarvan onderdeel worden.

Adaptatie (Incl. Loss and Damage)

- Nederland is van mening dat adaptatie een prominente plek moet krijgen in het nieuwe klimaatakkoord - en daarmee in het ADP. Adaptatie en mitigatie zijn twee kanten van dezelfde medaille. Het nieuwe klimaatakkoord moet vanaf het mondiale niveau instrumenten en mogelijkheden bieden voor versterkte nationale en lokale adaptatieactie.
- Nederland staat een verschuiving voor van het leidend paradigma in adaptatie: de toegevoegde waarde van het nieuwe klimaatakkoord ligt in het aanvullen van de huidige aanpak - verkleinen van kwetsbaarheid door middel van overheidsprojecten en planning - met een aanpak gericht op weerbaarheid van economie, samenleving en ecosysteem op de langere termijn. Het nieuwe akkoord kan dit doen door het bieden van nieuwe gereedschappen en instrumenten, en met betrokkenheid van een meer diverse groep actoren. De private sector is een belangrijke speler in het klimaatbestendig maken van investering en ontwikkeling.
- Hiertoe moet het nieuwe akkoord een adaptatie gereedschapskist bevatten die een gunstige omgeving creëert voor samenwerking en investeringen. Gereedschappen kunnen variëren van financiering (o.a. met instrumenten die investeringen door de private sector ondersteunen), verzekeringen, instrumenten voor risicoanalyse en risicomanagement, en mogelijkheden tot het delen van lokale en mondiale kennis (waaronder *best practices*) en het verzamelen en beschikbaar maken van data. Dit kan deels bereikt worden door bestaande instituties, zoals het Adaptatie Comité, een plaats te geven in het nieuwe arrangement.
- Nederland is verder van mening dat adaptatie integraal aangepakt moet worden (in plaats van als losstaand probleem) en benadrukt het maken van verbinding tussen adaptatiebeleid en beleid op het gebied van water en voedselzekerheid.
- Nederland denkt graag constructief mee met de onderhandelingspartners over het beter erkennen van nationale adaptatiedoelen of -acties in het nieuwe akkoord. Nederland is van mening dat een mondiaal adaptatiedoel (voorgesteld door enkele onderhandelingsgroepen) niet in financiële termen uit te drukken valt. Een mondiaal doel zou wel in algemene termen van een klimaatbestendige en weerbare mondiale economie/samenleving gesteld kunnen worden.
- Het onderwerp *Loss and Damage* wordt binnen de UNFCCC besproken door de *Subsidiary Bodies*. Maatregelen die schade en verlies voorkomen (bijvoorbeeld bovengenoemde aandacht voor risico management, waaronder verzekering) moeten ook ingebed worden in het nieuwe akkoord, echter als onderdeel van adaptatiebeleid en niet onder de noemer van *Loss and Damage*. Nederland wil voorkomen dat *Loss and Damage* aangemerkt wordt als derde categorie naast mitigatie en adaptatie in het ADP.
- Nederland is tevens van mening dat niet alle problemen in relatie tot mogelijke schade als gevolg van klimaatverandering onder het Klimaatverdrag moeten worden opgelost. De synergie met bijvoorbeeld het raamwerk voor *Disaster Risk Reduction* (Hyogo Framework) dient maximaal benut te worden.

Financiering

- Nederland is van mening dat in het ADP een ander paradigma voor klimaatfinanciering moet gelden dan nu het geval is. De noodzakelijke transitie naar een koolstofarme, klimaatbestendige wereld economie vraagt

om doelbewuste en gerichte investeringen en moet primair door marktpartijen zelf worden gedreven. Dit betekent dat op mondiaal niveau de nadruk moet liggen op afspraken over het beprijzen van koolstof en het verlagen van subsidies op het gebruik van fossiele brandstoffen om voor betekenisvolle prijsprikkels voor koolstofarme investeringen in alle landen te zorgen. Het "*framework for various approaches*" en het Initiatief "*market readiness*" van de Wereldbank kunnen hierbij als opstap dienen. Tevens staat Nederland voor dat het ADP een modaliteit biedt voor de erkenning van klimaat relevante investeringen van marktpartijen.

- Waar Internationale klimaatfinanciering een rol blijft spelen bij transformationele investeringen in bijvoorbeeld de allerarmste landen, zal een breder scala aan bijdragen nodig zijn van alle landen en private partijen zoals bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties.
- Hoewel overeenstemming over de bijdrage per land (contributieschaal) aan de Internationale klimaatfinanciering moeilijk te bereiken zal zijn, is Nederland van mening dat landen zoveel mogelijk bij moeten dragen aan de Internationale klimaatfinanciering naar rato van hun capaciteit tot bijdragen en hun aandeel in het klimaatprobleem.
- Welke landen in aanmerking komen voor Internationale klimaatfinanciering zal ook veranderen overeenkomstig de dynamische ontwikkeling van het principe van "*Common But Differentiated Responsibilities and Respective Capabilities*". Dit moet worden opgenomen in nieuwe financieringsmechanismen. Ook zal de vorm waarin een mogelijke bijdrage verstrekt wordt, kunnen veranderen (bijvoorbeeld in plaats van schenkingen een risico garantie op kostendekkende basis).
- Nederland ziet in de onderhandelingen geen grond voor- en zal zich verzetten tegen middellange termijn doelen (kwalitatieve levels of kwantitatief) voor klimaatfinanciering tussen nu en 2020.

3.2. Ad Hoc Working Group Durban Platform (ADP) Werkstroom 2: Pre-2020 Mitigatie ambitie

Relevant Agenda item

ADP 3b: matters related to paragraphs 7 and 8 of decision 1/CP.17

Algemene lijn

- Nederland is voor het verhogen van het ambitieniveau in de periode tot 2020 om de 2-graden doelstelling binnen bereik te houden. Dit kan gebeuren via een aanscherping van de bestaande toezeggingen in 2014, via het uitlokken van toezeggingen van landen die dat nog niet hebben gedaan en via ondersteuning van additionele initiatieven. Wat de inspanning van de EU betreft zijn de eerder aangenomen Raadsconclusies over een eventuele ophoging van de Europese emissiereductie inspanning tot 30% in 2020 onder voorwaarden leidend 2.
- Verhoging van het pre-2020 ambitieniveau dient te worden bereikt door actie van alle Partijen, niet alleen door ontwikkelde landen met een nieuwe verplichting onder het Kyoto-protocol.
- Wat betreft de additionele initiatieven zet Nederland met name in op interstatelijke samenwerking bij de aanpak van F-gassen en op versterking van REDD+, naast ondersteuning via erkenning van initiatieven van niet-statelijke actoren, zoals het "Wedging the Gap"-initiatief van Ecofys, of beide, zoals gebeurt in de *Climate and Clean Air Coalition (CCAC)* als het gaat om het beperken van emissies van 'Short Lived Climate Forcers' (SLCF).
- Nederland zet in op het bevorderen van het gebruik van de Kyoto accounting regels door KP landen zonder een kwantitatief emissiereductiedoel voor de 2^e verplichtingsperiode en maximale transparantie in rapportage over het nakomen van de pledges door zowel ontwikkelde als ontwikkelingslanden, alsmede het verzekeren van milieu-integriteit bij het gebruik van bestaande en nieuwe marktmechanismen.

Specifieke punten

Nederland zet in op:

- Het komen tot een besluit over het werkstroom 2 werkprogramma voor 2014, waarin wordt aangegeven welke volgende stappen worden gezet en aan welke aandachtsgebieden wordt gewerkt om het mitigatietekort te verkleinen.
- Verbreding van het ambitieproces naar alle Partijen (niet alleen partijen bij het Kyoto-protocol die in de 2^e verplichtingsperiode een reductieverplichting op zich nemen) door 2014 te benoemen tot 'jaar van de ambitie' voor iedereen en benutting van de door de Secretaris-Generaal van de VN belegde klimaatop in september 2014.
- Erkenning van de bijdrage van *International Coordinated Initiatives (ICIs)* en niet-statelijke initiatieven en

² REAFFIRMS its conditional offer to move to a 30% reduction by 2020 compared to 1990, as part of a global and comprehensive agreement for the period beyond 2012 and provided that other developed countries commit themselves to comparable emission reductions and that more advanced developing countries contribute adequately according to their responsibilities and respective capabilities.

van de rol van de UNFCCC van het katalyseren, stimuleren, en etaleren daarvan, zo mogelijk via een COP besluit.

- Een besluit dat wereldwijde uitfasering van de productie en het verbruik van HFK's via het Montreal-protocol aanmoedigt.

Achtergrond

De emissiereducties tot 2020 zijn van invloed op de haalbaarheid en kosten van de inspanningen die na 2020 nodig zijn om de 2 graden doelstelling binnen bereik te houden. Het totaal van de 'pledges' (toezeggingen) van ontwikkelde en ontwikkelingslanden is onvoldoende om in 2020 op het 2-graden pad te blijven (= ambitielegat). Ook is er nog veel onzekerheid over de betekenis van veel 'pledges', met name van ontwikkelingslanden, maar ook van ontwikkelde landen die geen tweede verplichtingenperiode onder het KP op zich nemen (zoals [REDACTED]). Door de EU en andere groepen [REDACTED] is een aantal concrete voorstellen gedaan voor mogelijke maatregelen om het reductietekort aan te pakken, gericht op het komen tot een aantal besluiten hierover in Warschau. De mondiale aanpak van energiebesparing, hernieuwbare energie, F-gassen, SLCF en REDD+ zijn daarbij kansrijke opties die een aanzienlijke bijdrage kunnen leveren aan het dichten van het ambitielegat. Door Ecofys is een initiatief genomen voor het internationaal mobiliseren van additionele mitigatie-inspanningen via maatschappelijke initiatieven van lokale overheden, bedrijven en (overige) niet-gouvernementele organisaties, "Wedging the Gap" geheten. Voor bevordering van dergelijke initiatieven is erkenning binnen de UNFCCC gewenst.

Tot nu toe is er weinig vooruitgang geboekt bij het komen tot overeenstemming over mogelijkheden voor het dichten van het emissiereductietekort. Dit komt met name door verzet van de *Likeminded* Groep van ontwikkelingslanden ([REDACTED]). Zij vinden dat het emissiereductielegat moet worden gedicht door verhoging van het ambitieniveau van de ontwikkelde landen tot 40% reductie. Zij staan ook afwijzend tegenover additionele initiatieven, die zij zien als het afschulven van verantwoordelijkheid. Zij trachten daarnaast het ambitielegat te verbreden naar adaptatie en financiering en vooruitgang rond de 2015 overeenkomst afhankelijk te maken van verhoging van de mitigatie-ambitie door de ontwikkelde landen tot 2020.

Tijdens de laatste G20 bijeenkomst in Rusland is overeenstemming bereikt over het benutten van het Montreal-protocol voor het wereldwijd uitfaseren van HFK's, waarbij deze gassen wel blijven worden gereguleerd en worden meegeteld onder het Klimaatverdrag. Dit heeft de kansen voor een COP besluit van een vergelijkbare strekking in Warschau vergroot.

4. 'Review'

Relevante agenda Items		
COP	9.	The 2013-2015 review
SBI	16.	The 2013-2015 review
SBST A	14.	The 2013-2015 review

Algemene lijn

- De Review dient te worden uitgevoerd op een constructieve en efficiënte wijze en gericht op de beoordeling van de toereikendheid van de lange termijn mondiale doelstelling van minder dan twee graden Celsius ten opzichte van het pre-industriële temperaturen en de vooruitgang bij de verwezenlijking daarvan,
- De uitkomsten moeten ondersteunend zijn aan het werk van de ADP, en dragen bij aan vergroting van het ambitieniveau van partijen.

Specifieke punten voor SB39

Nederland wil:

- Dat de Review daadwerkelijk en constructief van start gaat;
- Dat de Review de mogelijkheid zal bieden om de IPCC AR5 resultaten te bespreken.
- Vastlegging van resultaten in 2013 en een besluit over volgende stappen met het oog op de versterking van de technische en wetenschappelijke aard van het werk van de review in 2014 om de IPCC AR5 rapporten diepgaander te bespreken zodra ze beschikbaar zijn en andere relevante informatie.

Achtergrond

In Cancun (COP16) is besloten tot een Review van de lange termijn doelstelling voor beperking van de mondiale temperatuurstijging tot 2 graden (incl. de mogelijkheid van een doelstelling van 1,5 graad) en de vraag in hoeverre actie onder het Klimaatverdrag daar toereikend voor is. De Review begint in 2013 en zal worden afgerond in 2015 en wordt gehouden onder de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van SBSTA en SBI. Daarvoor wordt een gezamenlijke SBSTA en SBI contactgroep ingesteld. Tijdens COP18 (Doha) werd besloten dat die contactgroep op haar beurt zal worden ondersteund door een gestructureerde expert dialoog voor de beoordeling van relevante technische en wetenschappelijke informatie. Door het ontbreken van een vastgestelde SBI agenda kon er geen bijeenkomst van de gezamenlijke SBSTA en SBI contactgroep plaatsvinden en de Review feitelijk niet starten. De verwachting is dat dit in Warschau wel het geval zal zijn. De geplande eerste expert workshop waar naast wetenschappelijke experts ook partijen hun visies gaven, is wel doorgegaan en bevestigde de eerdere tweedeling rond de reikwijdte van de Review: de ontwikkelde landen en AOSIS willen de Review richten op een evaluatie van de toereikendheid van de lange termijn doelstelling (2

graden) en de voortgang in het bereiken daarvan, terwijl de *Like-minded* ontwikkelingslanden en de BASIC landen de reikwijdte willen verbreden tot een evaluatie van de Implementatie van de verplichtingen van ontwikkelde landen onder het Verdrag.

5. Mitigatie

Relevant agenda Items		
SBI	5.	Nationally appropriate mitigation actions by developing country Parties
SBSTA	15	Work Programme on clarification of quantified economy-wide emission reduction targets of developed country Parties

Algemene inzet

- Nederland is voor het verhogen van het ambitieniveau in de periode tot 2020 om de 2-graden doelstelling binnen bereik te houden. Dit kan gebeuren via een aanscherping van de bestaande toezeggingen in 2014, via het uitlokken van toezeggingen van landen die dat nog niet hebben gedaan en via ondersteuning van additionele initiatieven. Wat de inspanning van de EU betreft zijn de eerder aangenomen Raadsconclusies over een eventuele ophoging van de Europese emissiereductie inspanning tot 30% in 2020 onder voorwaarden leidend³.
- Vermindering van de onzekerheid over de milieueffectiviteit van veel 'pledges', met name van ontwikkelingslanden, maar ook van ontwikkelde landen die geen tweede verplichtingenperiode onder het Kyoto-protocol op zich nemen (zoals [REDACTED]).
- Zorgen voor een coherente en evenwichtige bespreking van de 'pledges' in de werkprogramma's voor ontwikkelde en ontwikkelingslanden onder respectievelijk SBSTA en SBI.
- Vermijden dat het proces voor verheldering van NAMAs wordt gebruikt voor algemene discussies over financiële ondersteuning van ontwikkelingslanden pre-2020 en nieuwe "matching" mechanismen voor de financiering van NAMAs.

Achtergrond

Tijdens COP16 (Cancun) is besloten om onder AWG-LCA (*Ad Hoc Working Group on Long term Cooperative Action*) te komen tot een verheldering van de door de ontwikkelde en ontwikkelingslanden gedane mitigatietoezeggingen tot 2020. In Doha (COP18) is bij het afsluiten van de AWG-LCA besloten om het proces van verheldering van de toezeggingen onder de SBs voort te zetten, zij het gescheiden: de 'pledges' van ontwikkelde landen onder SBSTA en die van ontwikkelingslanden onder SBI. Voortzetting van dit proces is gewenst om meer duidelijkheid te krijgen over hoe ontwikkelde landen die niet mee doen aan de tweede verplichtingenperiode onder het Kyoto-protocol hun pledges gaan invullen en om meer inzicht te krijgen in

³ REAFFIRMS its conditional offer to move to a 30% reduction by 2020 compared to 1990, as part of a global and comprehensive agreement for the period beyond 2012 and provided that other developed countries commit themselves to comparable emission reductions and that more advanced developing countries contribute adequately according to their responsibilities and respective capabilities.

de NAMAs (*Nationally Appropriate Mitigation Actions*) van ontwikkelingslanden. Deze laatste zijn erg divers en bevatten nog veel onzekerheden wat betreft hun bijdrage aan emissiereducties.

Door het ontbreken van een vastgestelde SBI agenda kon eerder dit jaar niet gesproken worden over verheldering van de '*pledges*' van ontwikkelingslanden (NAMAs). Dit heeft gezorgd voor een onbalans in de behandeling van de '*pledges*' van de ontwikkelde en ontwikkelingslanden en zijn onder SBSTA ook nog geen inhoudelijke conclusies worden bereikt over het werkprogramma voor verheldering van de '*pledges*' van de ontwikkelde landen. Tijdens de vorige sessie is gebleken dat er nog veel aanvullende informatie nodig is om vooraf te weten en vervolgens te kunnen volgen hoeveel reducties de '*pledges*' van Annex I landen zonder doelstellingen onder de 2^e verplichtingsperiode van het Kyoto-protocol opleveren. Meer in het algemeen geldt dat partijen verschillende motieven hebben bij het werkprogramma. Voor de meeste *Umbrella* landen gaat het alleen om verheldering en niet om harmonisatie van rekenregels en dient het werkprogramma onder de SBs vooral om meer inzicht te krijgen in de '*pledges*' van ontwikkelingslanden.

De EU en ontwikkelingslanden willen naast verheldering ook werken aan geharmoniseerde rekenregels, terwijl het voor de ontwikkelingslanden niet alleen gaat om harmonisatie van rekenregels voor ontwikkelde landen, maar ook om het omhoog krijgen van hun ambitieniveau. De ontwikkelingslanden, maar ook de EU, hopen dat het werk onder het SB werkprogramma bijdraagt aan de discussie over rekenregels in de ADP in zowel pre-2020 als post-2020 afspraken.

5.1 Marktmechanismen

Relevant Agenda item	
ADP	
COPMOP	4. Issues relating to the clean development mechanism 5. Issues relating to joint implementation
SBI	7. Matters relating to mechanisms under the Kyoto Protocol
SBSTA	13. Market and non-market mechanisms under the convention

Algemene lijn

- Om op zo kosteneffectief mogelijke wijze de klimaatdoelstellingen te realiseren zal Nederland zich inzetten op het in stand houden van bestaande mechanismen en op de ontwikkeling van nieuwe mechanismen.
- Nederland zet in op het zo snel als redelijkerwijs mogelijk operationaliseren van flexibele, aantrekkelijke en kosteneffectieve nieuwe marktmechanismen (NMM), maar de inwerkingtreding voor 2020 zal mede moeten worden afgewogen tegen de vereiste van voldoende vraag. Gezien de sterke samenhang met de Nieuwe Marktmechanismen (NMM) is een goede afstemming van het denken over nieuwe marktmechanismen en (nieuwe) rekenregels essentieel.
- Naast centrale uitgifte van emissierechten op basis van multilaterale mechanismen, zoals het CDM en Nieuwe Marktmechanismen (NMM), zal er in toenemende mate sprake zijn van decentrale uitgifte van emissierechten/ kredieten. Om internationale uitwisseling van emissiereductie-eenheden mogelijk te maken en de milieu-integriteit van de koolstofmarkt te waarborgen is een systeem van kwaliteitsborging van decentrale eenheden gewenst.
- Daarom ondersteunt Nederland parallel aan het nieuwe multilaterale marktmechanisme de verdere ontwikkeling van het 'Framework for Various Approaches' (FVA) dat een belangrijk onderdeel van de toolbox van een nieuw Instrument kan worden. De focus ligt daarbij op het waarborgen van de milieu-integriteit en transparantie wanneer ook decentrale mechanismen daarvan onderdeel worden.
- Alle nieuwe en bestaande mechanismen dienen onderdeel te worden van het gereedschapskist van een nieuw Instrument en een goede overgang van bestaande mechanismen worden gewaarborgd.

Specifieke punten

- Er dient verder gewerkt te worden aan het operationaliseren van flexibele, aantrekkelijke en kosteneffectieve nieuw marktmechanismen (NMM) via een COP besluit over 'Modalities and Procedures' (M&P), en parallel daaraan een COP besluit waarin de basiseisen voor marktinstrumenten onder het 'Framework for Various Approaches' (FVA) wordt vastgelegd, teneinde milieu-integriteit en transparantie van zowel NMM als FVA te waarborgen.
- Voor het functioneren en de geloofwaardigheid van de nieuwe mechanismen is voldoende vraag naar kredieten een vereiste. Het op de markt komen van nieuwe emissiekredieten voor 2020 is daarom alleen

zinnig indien het ambitieniveau van partijen tot 2020 wordt vergroot. Wel zou zo snel mogelijk gestart moeten worden met proefprojecten.

- De discussie over het toelaten van nieuwe HCFK installaties onder CDM wordt voortgezet. Nederland heeft geen haast bij het afronden van de onderhandelingen, omdat [redacted] [redacted] Bij voorkeur in samenwerking met het Montreal-protocol.
- Vanwege de samenhang met de bredere discussie over financiering, het 'framework for various approaches' en het nieuwe marktmechanisme, zal een besluit over REDD+ financiering een goede inbedding van REDD+ in deze onderwerpen moeten bewerkstelligen.

Achtergrond

Als uitbreiding naast het bestaande CDM is in Doha ingezet op *New Market Mechanism (NMM)*, een wens van vooral de EU en op het *Framework for Various Approaches (FVA)*, een wens van vooral de [redacted] [redacted]. Het NMM richt zich op een bredere sectorale aanpak via zowel het genereren van vervangende CO₂ kredieten als op emissiehandel met CO₂ rechten. De EU beoogt het NMM onder streng toezicht van de UNFCCC te laten functioneren om daarmee de milieu-integriteit te waarborgen. In Durban is afgesproken dat de *Modalities & Procedures* in Doha zouden worden vastgesteld. Dat is maar ten dele gelukt, zodat de SBSTA hier dit jaar inhoudelijk nog aan moet werken, op basis van een gedetailleerde lijst met aandachtspunten die in Doha is vastgesteld.

Het FVA is door [redacted] sterk gepromoot, omdat deze landen hierbij vooral geen streng UNFCCC toezicht voorzien. Onder het FVA moeten allerlei soorten marktmechanismen vallen, die – op een [redacted] uitzondering na – nog niet erg concreet zijn. In Doha is afgesproken dat SBSTA ook nader zal kijken aan welke standaarden het FVA moet voldoen en is – tegen de zin van de [redacted] in – afgesproken dat wordt overwogen dat ook het FVA onder het toezicht van de Conventie komt. Omdat het FVA veel "losser" lijkt te worden dan het NMM is te verwachten dat veel landen dit "eenvoudiger" FVA de voorkeur zullen geven boven het rigide NMM. Dat vraagt er enerzijds om ook in de voorliggende periode aandacht te blijven besteden aan de milieu-integriteit en geloofwaardigheid van het FVA en anderzijds om het vermijden van een te grote rigiditeit van het NMM.

Tijdens de vorige sessie in Bonn zijn drie gelijkvormige teksten voor de NMM, FVA en niet-markt mechanismen overeen gekomen, die in hoge mate procedureel van aard zijn. De concept-COP besluiten omvatten in alle drie de gevallen verzoeken om submitties door partijen, een technisch synthese paper van het secretariaat (behalve voor non-market based mechanismen) en workshops, in hoofdzaak voor verheldering van concepten en posities. Ondanks die overeenstemming is duidelijk dat er inhoudelijk nog grote onenigheid is over het nut en de inkadering van de verschillende mechanismen, met name tussen de Umbrella landen en de G77. De G77 wilde ten aanzien van het FVA niet verder praten over technische modaliteiten zonder eerst het doel en de reikwijdte van het FVA nader te definiëren. De G77 wil daarmee

eerst verzekeren dat het FVA onder de regels van de Conventie opereert. Naast ideologisch verzet tegen de marktmechanismen van sommige [redacted] is door het in elkaar storten van de vraag naar CDM kredieten ook bij veel andere ontwikkelingslanden en NGOs het vertrouwen in marktmechanismen en de urgentie van het operationaliseren van nieuwe mechanismen afgenomen en de steun voor niet-markt mechanismen sterker geworden. Daarmee lijkt het lot van het NMM ook afhankelijk te zijn geworden van verhoging van het ambitieniveau van de Annex I landen.

5.2 Internationale lucht- en scheepvaart

Relevante agenda items

SBSTA: 11(f): emissions from fuel used for international aviation and maritime transport.

ADP

Algemene lijn

Nederland streeft naar mondiale afspraken om de emissies van de internationale luchtvaart en zeevaart ('bunkers') te verminderen, te ontwikkelen en implementeren door de *International Civil Aviation Organization* (ICAO) en de *International Maritime Organization* (IMO). Een eenduidig signaal vanuit de UNFCCC aan deze organisaties dat de firewall tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden niet van toepassing kan zijn op de te maken afspraken, zou van grote invloed kunnen zijn op de besprekingen aldaar. Op dit moment is dat echter geen realistisch scenario en moet ervoor gewaakt worden dat de firewall niet via een omweg, namelijk via de discussie in ADP werkstroom 2 over *International Cooperative Initiatives* (ICIs), alsnog expliciet naar IMO en ICAO geëxporteerd wordt.

Achtergrond

De inhoudelijke onderhandelingen over het adresseren van emissies van internationale luchtvaart en -zeevaart zijn de afgelopen jaren tevergeefs gevoerd onder het agendapunt Sectorale Benaderingen van de AWG-LCA. Grootste obstakel voor vooruitgang was de eis van een groep ontwikkelingslanden om in een inleidende paragraaf diverse voorwaarden op te nemen, waaronder die van toepassing van het UNFCCC principe van "*Common but Differentiated Responsibilities*".

De LCA is afgesloten zonder conclusie over sectorale benaderingen. Zeker zolang er geen zicht is op enige flexibiliteit in de standpunten, is het niet de bedoeling dat de inhoudelijke discussie in SBSTA gevoerd gaat worden. Daar kunnen de onderhandelingen in ICAO en IMO alleen maar onder lijden.

In hun submitssies over het verhogen van de mitigatieambitie pre-2020 (ADP werkstroom 2) hebben, naast de EU, verschillende partijen eerder aangegeven dat mitigatie maatregelen voor de betreffende sectoren aanzienlijk zouden kunnen bijdragen aan het verkleinen van het ambitiepat. Tevens geven enkele partijen aan dat het adresseren van bunkeremissies onder auspiciën van ICAO en IMO zou moeten gebeuren en complementair moet zijn aan nationale mitigatie acties in UNFCCC kader.

5.3 Reducing emissions from Deforestation and Forest Degradation (REDD+)

Relevante agenda items

COP	11(g) Report on the work programme on results-based finance to progress the full implementation of the activities referred to in decision 1/CP.16, paragraph 70
SBI	6. Coordination of support for the implementation of activities in relation to mitigation actions in the forest sector by developing countries, including institutional arrangements
SBSTA	5. Methodological guidance for activities relating to reducing emissions from deforestation and forest degradation and the role of conservation, sustainable management of forests and enhancement of forest carbon stocks in developing countries.
	6. Coordination of support for the implementation of activities in relation to mitigation actions in the forest sector by developing countries, including institutional arrangements.

Algemene lijn

Nederland streeft naar een systeem waarbij ontwikkelingslanden vrijwillig nationale 'no lose targets' voor de gehele bossector op zich nemen. Wanneer landen meer uitstoot reduceren dan via deze doelstelling is afgesproken, kunnen zij de extra reductie verzilveren in de vorm van verhandelbare koolstofkredieten. Voorwaarden hierbij zijn gelijk aan die van het 'framework for various approaches' en het nieuwe marktmechanisme. Naast de private middelen via de marktbenadering wordt private financiering gebruikt voor het verduurzamen van productieketens. Nederland vindt het belangrijk deze bijdrage te erkennen. Verder blijft internationale publieke financiering noodzakelijk voor capaciteitsopbouw en het versterken van het institutionele raamwerk.

Specifieke punten

- Nederland vindt het belangrijk dat er een duidelijk verband wordt gelegd met de discussies over het 'framework for various approaches' en over het nieuwe marktmechanisme.
- Nederland vindt het belangrijk de modaliteiten voor REDD+ zo vorm te geven dat ze geen onnodige barrières vormen voor REDD+ acties in ontwikkelingslanden (bijvoorbeeld geen te gedetailleerde eisen voor monitoringssystemen).

Achtergrond

COP18 heeft een werkprogramma gestart om de financiering voor REDD+ op te schalen en de effectiviteit ervan te verbeteren. Vanwege de samenhang met de bredere discussie over financiering, het '*framework for various approaches*' en het nieuwe marktmechanisme, zal een besluit over REDD+ financiering vooral een goede inbedding van REDD+ in deze onderwerpen moeten bewerkstelligen.

5.4 Landbouw

Relevante Agenda Items

SBSTA 10 Issues relating to agriculture

Algemene IJin

Nederland steunt de totstandkoming in SBSTA van een COP besluit om een landbouw werkprogramma uit te werken. Partijen zijn gevraagd submissions in te dienen en in Warschau zal een workshop worden gehouden over dit onderwerp. In IJin met de EU submissions, moet een landbouw werkprogramma of besluit ingaan op de wetenschappelijke en technische aspecten van adaptatie als ook mitigatieaspecten van landbouw (en synergie of co-benefits hiertussen), inclusief de relatie met voedselzekerheid.

Specifieke punten

- Nederland wil bereiken dat SBSTA de kaders en inhoud van een werkprogramma vaststelt en met een voorstel komt voor een COP besluit om dat formeel te bevestigen.
- Nederland benadrukt, net als de EU, dat het werkprogramma zowel de wetenschappelijke en technische adaptatie en mitigatieaspecten in de landbouw moet omvatten. Dit is voor zowel ontwikkelde als ontwikkelingslanden van belang en ook inhoudelijk bestaat er een relatie en zijn er synergie (of "co-benefits") mogelijkheden tussen adaptatie en mitigatiemaatregelen. Van belang is verder ook voldoende aandacht voor sociale, ecologische en economische dimensies in relatie tot duurzame landbouwmethoden.
- Belangrijk voor Nederland zijn de wetenschappelijke en technische aspecten van klimaatverandering m.b.t. de landbouw en voedselzekerheid. Daarbij is specifiek van belang dat deze kennis ook via capaciteitsopbouw op veldniveau (boeren, vrouwenorganisaties en bedrijven uit de landbouwsector) beschikbaar en toepasbaar is en nauw wordt aangesloten bij mogelijke acties vanuit de private sector.
- Het mandaat van SBSTA ziet op technische wetenschappelijke aspecten. Voorkomen moet worden dat via de SBSTA controversiële onderwerpen worden geagendeerd die buiten het mandaat van SBSTA liggen (w.o. internationale handel en 'Intellectual Property Rights').
- Van belang dat optimaal gebruik wordt gemaakt van reeds bestaande technisch-wetenschappelijke kennis die voorhanden is of ontwikkeld wordt in andere gremia en organisaties c.q. kennisinstellingen. Middels de te houden workshop zal hiermee optimaal verbinding moeten worden gelegd.
- Voorbereiding van mogelijk toekomstige besprekingen/afspraken voor klimaatacties en MRV in meer geïntegreerd kader van landgebruik (AFOLU ('agriculture, forestry and other land use'), in samenhang met LULUCF ('Land Use and Land Use Change and Forestry') en REDD/ontbossing).

Achtergrond

Tijdens COP17 in Durban is afgesproken dat de SBSTA de wetenschappelijke en technische landbouw aspecten rond klimaatverandering bespreekt om tot een besluit te komen. Op COP18 (Doha) lukte het Partijen nog niet dit af te ronden.

In vervolg hierop is tijdens SBSTA 38 in Bonn (mei 2013) besloten om Partijen en organisaties uit te nodigen om submissions in te dienen over de huidige wetenschappelijke kennis van adaptatie in de landbouw waarmee tegelijkertijd ook kan worden bijgedragen aan rurale ontwikkeling, duurzame ontwikkeling en productiviteitsverhoging van landbouwsystemen voor vergroting van de voedselzekerheid, vooral in ontwikkelingslanden. Daarbij moet rekening worden gehouden met verschillen in landbouwsystemen, schaalgroottes en mogelijke adaptatie co-benefits (lees synergie met mitigatiemogelijkheden).

Bij de recente discussies bestaan nu, in tegenstelling tot eerdere jaren, meer steun voor bespreking van landbouw in UNFCCC kader. Ontwikkelingslanden benadrukken vooral het belang van adaptatie. Enkele ontwikkelingslanden zijn specifiek tegen het benoemen van mitigatie specifiek aangezien zij menen dat daarmee ook ontwikkelingslanden verplichtingen opgelegd zouden kunnen krijgen. Het recente besluit om mede de focus te richten op co-benefits en bespreking van dit onderwerp in een in workshop kan de waarde van synergiemogelijkheden nader voor het voetlicht brengen.

Landbouw is een sector die de negatieve gevolgen van klimaatverandering ondervindt (met name in ontwikkelingslanden) maar door mitigatie ook een bijdrage kan leveren aan de oplossing van het klimaatprobleem (en aan voedselzekerheid). Het is van belang dat onderzoek en samenwerking tussen landen op het vlak van adaptatie en mitigatie wordt gestimuleerd en daadwerkelijke adaptatie en mitigatieacties in gang worden gezet. Nederland streeft hierbij naar meer samenwerking met het bedrijfsleven als strategische partner binnen het topsectorenbeleid (Innovatie, verduurzaming, samenwerking kennisinstellingen) en samenhang met internationaal landbouwbeleid en het OS beleid (mainstreaming klimaat in voedselzekerheid). Nederland steunt internationale samenwerking zoals de 'Global Research Alliance' voor klimaatacties in de landbouw en internationaal landbouwonderzoek (CGIAR) gericht op een *climate smart* landbouw.

De mogelijkheid bestaat dat, net als bij eerdere onderhandelingsrondes over sectorale benaderingen in de LCA, ook andere aspecten omtrent landbouw, zoals internationale handel, IPR, gebruik GMO's etc., in de discussies worden betrokken. Verbreding van discussies naar dergelijke controversiële beleidsaspecten moet zoveel mogelijk worden voorkomen, omdat deze niet vallen onder het SBSTA mandaat of elders reeds onder of buiten de Conventie (b.v. WTO) worden besproken.

Landbouw heeft daarnaast veel raakvlakken met andere onderwerpen die in UNFCCC kader worden besproken, zoals adaptatie, LULUCF en REDD+ en andere vormen van landgebruik (landgebruik zorgt wereldwijd voor ca 1/3 van de GHG uitstoot). In ADP werkstroom 2 (en ook in IPCC) wordt inmiddels

gesproken over een meer geïntegreerde benadering van deze aspecten van landgebruik binnen de term AFOLU (*agriculture, forestry and other land use*).

6. Adaptatie

Relevante agenda items		
COP	7.	Report of the Adaptation Committee
SBI	8.	Report of the Adaptation Committee
	10.	National Adaptation Plans
	11.	Approaches to address loss and damage associated with climate change impacts in developing countries that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change to enhance adaptive capacity.
	12.	Matters relating to finance (a) Adaptation Fund under the Kyoto Protocol
SBS TA	3.	Nairobi work programme on impacts, vulnerability and adaptation to climate change
	4.	Report of the Adaptation Committee

Algemene lijn

Nederland staat een verschuiving voor van het leidend paradigma in adaptatie: van verkleinen van kwetsbaarheid op de korte termijn naar versterken van weerbaarheid op de langere termijn. Daarmee wordt meer nadruk gelegd op *resilience* (weerbaarheid en veerkracht) van economie, infrastructuur, ecosysteem en samenleving in de identificatie, voorbereiding en uitvoering van adaptatieacties. Hierbij is meer aandacht nodig voor de rol van de private sector en het klimaatbestendig maken van investeringen.

Nederland wil voorts de aandacht voor water en voedselzekerheid in adaptatie versterken en proberen bij te dragen aan coherente adaptatie-uitvoering, waarbij we een belangrijke rol zien voor het Adaptatie Comité. Het Adaptatie Comité moet samenhang tussen acties van diverse relevante actoren versterken, aandacht voor adaptatie vergroten, en toewerken naar een steeds meer praktijkgerichte bijdrage aan (vergroting van kennis over) adaptatie-inspanningen. Nederlandse kennis en expertise op het gebied van water en voedselzekerheid kunnen tevens worden ingezet in het Nairobi Werkprogramma (NWP). Nederland ondersteunt het verder verbeteren van de richtlijnen voor Nationale Adaptatieplannen (NAPs).

In Doha (COP18) werd besloten in Warschau te komen tot institutionele arrangementen voor *Loss & Damage* (schade en verlies door klimaatverandering). Nederland wil de besluittekst in Warschau zo beperkt mogelijk houden. De uitkomsten mogen op geen enkele manier bijdragen aan een impliciete erkenning dat (financiële) verantwoordelijkheid voor schade en verlies bij ontwikkelde landen ligt.

De Nederlandse inzet is tot slot gericht op aandacht vragen voor coherente inzet van fondsen en instituties voor adaptatie en het zoeken naar mogelijkheden voor innovatieve financieringsinstrumenten voor het

mobiliseren van privaat kapitaal en voor het dekken van bepaalde risico's conform de EU IJjn. Nederland ondersteunt het belang van gender.

Specifieke punten

- Door middel van het werk in de *Subsidiary Bodies* bijdragen aan een toekomstgericht adaptatiebeleid, waarop het nieuwe klimaatakkoord kan voortbouwen. Hieronder valt het hervormen van het Nairobi Werkprogramma, waardoor dit programma d.m.v. kennisdeling bijdraagt aan een toekomstgericht adaptatiebeleid met nadruk op weerbaarheid op de langere termijn, en het verder verbeteren van richtlijnen voor Nationale Adaptatieplannen.
- Indien financiering van adaptatie expliciet aan de orde komt, toewerken naar een coherente en toekomstgerichte architectuur [zie ook onderdeel Financiering in deze instructie]
- Toewerken naar een beperkte tekst op *Loss and Damage* in Warschau, waarin niet naar compensatie verwezen wordt of op andere wijze expliciet of impliciet bedoeld wordt op verantwoordelijkheid (*liability*) van ontwikkelde landen voor schade en verlies in ontwikkelingslanden. Gebruik en verlenging van bestaande arrangementen (zoals het *Loss and Damage* werkprogramma, het Adaptatie Comité en het Nairobi Werkprogramma) en het toevoegen van beperkte nieuwe elementen, zoals een focus op kennisdeling en risicomanagement, is wel mogelijk om tegemoet te komen aan het besluit van COP18.
- Organiseren van informele bijeenkomsten over adaptatie onder de Cartagena Dialoog, over zowel pre-2020 adaptatie als adaptatie in het nieuwe klimaatakkoord. Hierbij kan ook aandacht besteed worden aan *Loss and Damage*.

Achtergrond

In de context van het Klimaatverdrag zijn reeds verschillende instituties en fondsen opgericht die direct of indirect een rol hebben bij de uitvoering van adaptatie, zoals het Adaptatie Comité (AC), de *Least Developed Countries Expert Group* (LEG), het Nairobi Werkprogramma (NWP), het *Least Developed Countries Fund* (LDCF), het Adaptatiefonds onder het Kyoto Protocol, het Groene Klimaatfonds (GCF), het technologie-mechanisme en het werk aan capaciteitsopbouw.

Het Adaptatie Comité is opgericht als onderdeel van het *Cancun Adaptation Framework* om versterkte adaptatieactie onder het Klimaatverdrag op een coherente manier te promoten. [redacted] is lid van het AC op voordracht van de *Western European and Others Group* (WEOG).

In de Cartagena Dialoog heeft Nederland de rol van trekker voor het onderwerp adaptatie, samen met [redacted]. Tijdens de drie bijeenkomsten van de Cartagena Dialoog in 2013 presenteerde Nederland papers over adaptatie, gericht op het vinden van overeenstemming over de rol van adaptatie in het nieuwe klimaatakkoord en de juiste gereedschapskist daarbij, en het boeken van vooruitgang op de pre-2020 adaptatieonderwerpen en *Loss & Damage*.

7. Financiering

Relevante agenda items	
COP	Matters relating to finance
COPMOP	Adaptation Fund
SBI	Matters relating to finance

Adaptatiefonds

- Nederland acht financiering voor adaptatie in ontwikkelingslanden van groot belang.
- Het Adaptatiefonds wordt gevoed door een *share of proceeds* op CDM. Vanwege o.a. het niet deelnemen van een aantal groot ontwikkelde landen aan de tweede verplichtingenperiode van het Kyoto-protocol is er een gebrek aan vraag en daardoor een lage prijs voor CDM-kredieten. Hierdoor is de financieringsbasis voor het fonds heel klein geworden. In Doha is afgesproken de financieringsbasis te verbreden en een campagne te beginnen om vrijwillige bijdragen aan het fonds te krijgen. Nederland vindt dat niet de EU maar anderen, die zich niet bij Kyoto hebben aangesloten, eerst aan zet zijn om mogelijke problemen bij de financieringsbasis te adresseren.
- Dit neemt niet weg dat er onvoldoende financiering is voor adaptatie in ontwikkelingslanden en dat ontwikkelingslanden dit naar verwachting zullen gebruiken om druk uit te oefenen op de discussie over opschaling van klimaatfinanciering. Nederland kan in dit verband – indien wenselijk – de brede bilaterale adaptatieportefeuille onder de aandacht brengen. Het is echter niet opportuun om nu al een dialoog actief aan te gaan over manieren om het fonds via andere mechanismen (automatisch) te voeden.

Het Groene Klimaatfonds

- Nederland is tevreden met de voortgang in de operationalisering van het Groene Klimaat Fonds. De rapportage van het Bestuur kan gesteund worden. Nederland kan zich vinden in de voorgestelde wijze en tijdsplanning om het Fonds van middelen te voorzien.
- Nederland is van mening dat de door de COP te geven aansturing ('*guidance*') in overeenstemming moet zijn en blijven met de afspraken in het *Governing Instrument*. Het moet niet uitstrekken tot bijvoorbeeld de hoogte van de middelen aanvulling van het Fonds.
- Nederland kan zich vinden in de arrangementen tussen de COP en het Groene Klimaat Fonds zoals opgesteld, door de *Standing Committee on Finance* en bekrachtigd door het Bestuur van het GCF. De arrangementen garanderen in voldoende mate de onafhankelijkheid van het Groene Klimaat Fonds. Elke poging om de arrangementen te wijzigen en meer sturing (dan wel micromanagement of het tenietdoen van Board besluiten door de COP mogelijk te maken zullen met klem door Nederland worden afgewezen.

De review van het financiële mechanisme van de Conventie

- Nederland kan zich vinden in de *terms of reference* van de uit te voeren review van het financieel mechanisme. Nederland zal er voor waken dat deze review niet een proces wordt waarin prematuur en buiten de afspraken om van het *Governing Instrument* van het Groene Klimaat Fonds "aansturing" wordt gegeven aan het Groene Klimaat Fonds.
- Nederland acht pogingen om het Adaptatiefonds op te waarderen tot derde "*operating entity*" van het financieel mechanisme van de Conventie prematuur en geen passend antwoord op de zorgen rondom de financiering van adaptatie (zie Instructie hierboven inzake Adaptatiefonds).

[Redacted text block]

Financiering (acties)

Voor de Nederlandse bijdrage aan internationale klimaatfinanciering en acties zijn de volgende uitgangspunten van belang:

- Het doel van klimaatfinanciering is om op een kosteneffectieve wijze emissiereductie te realiseren en weerbaarheid van kwetsbare landen en groepen te vergroten.
- Dit betekent met name dat de lage middeninkomenlanden en zeer arme landen in aanmerking komen voor publieke klimaatfinanciering, omdat zij relatief hard worden getroffen door de effecten van klimaatverandering en de kosten van de transitie naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie niet zelf kunnen dragen.
- Klimaatbeleid wordt effectiever door de integratie van gendergelijkheid. Daarom maakt Nederland zich sterk voor de integratie van gendergelijkheid en de specifieke belangen van vrouwen in het internationale klimaatbeleid, inclusief de financiële architectuur (met name GEF, GCF en de CIFs).
- Nederland kan tevens benadrukken dat ontwikkelingslanden een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de opschaling van klimaatfinanciering door de juiste condities te scheppen voor het effectief aantrekken en besteden van klimaatfinanciering.

Opschalingspaden

- Nederland zet zich in voor nieuwe vormen van financiering en samenwerking om de Nederlandse bijdrage aan de Internationale klimaatfinanciering vorm te geven. Deze nieuwe benadering krijgt vorm tegen de achtergrond van een economische crisis en daardoor een omvangrijke bezuiniging.
- Het Instrumentarium waarmee klimaatfinanciering wordt uitgegeven, zal verbreed moeten worden, van de huidige nadruk op subsidies en concessionele leningen naar innovatieve instrumenten voor het mobiliseren van privaat kapitaal en voor het dekken van bepaalde risico's.
- Nederland ziet op dit moment twee belangrijke financieringspaden voor de Nederlandse bijdrage aan klimaatacties: 1) het creëren van co-benefits tussen handel, hulp en klimaat, en 2) het mobiliseren van financiering door allianties met bedrijven en particuliere organisaties aan te gaan. Op termijn ziet Nederland potentieel in nieuwe internationale mechanismen die emissies beprijken en naast milieubaten mogelijk financiering genereren, die eventueel ook voor klimaatfinanciering kan worden benut.

1) Co-benefits

Bij activiteiten die klimaatrelevant zijn, maar (nog) geen rekening houden met klimaatverandering (bijvoorbeeld infrastructuur, water, energie) is het belangrijk om klimaatadaptatie en/of mitigatie als neven doel in de activiteit op te nemen. Dit resulteert in klimaat co-benefits.

2) Allianties met bedrijven/particuliere organisaties.

Nederland ontwikkelt allianties met particuliere organisaties (stichtingen, NGOs, bedrijfsleven) door samen te onderzoeken hoe stimuleringsregelingen, wetgeving en andere vormen van samenwerking kunnen bijdragen aan emissiereductie, verbeteren van de weerbaarheid en klimaatfinanciering.

3) Nieuwe bronnen en instrumenten

- Nieuwe innovatieve mechanismen om emissies te verlagen dienen de juiste prikkels te geven om marktperfectionen te corrigeren. Wat Nederland betreft, is mitigatie het belangrijkste doel van koolstofbeprijzing. Nederland wil vermijden dat de voornaamste functie van (koolstof)belastingen en heffingen het genereren van Internationale klimaatfinanciering is. Dit is ook in lijn met het terughoudende standpunt t.a.v. oormerken. In beginsel kan Nederland het oormerken van middelen slechts overwegen als hoge uitzondering en indien strikt noodzakelijk voor een mondiaal effectief en efficiënt akkoord. Indien hierover internationale afspraken worden gemaakt kan ook bekeken worden of het mechanisme kan bijdragen aan internationale klimaatfinanciering. Deze bron van financiering vergt mogelijk aanvullende nationale besluitvorming indien dit afwijkt van de bestaande begrotingssystematiek. In die eventualiteit zouden we een constructie als het *International Oil Pollution Compensation Fund (IOPC)* welke direct - dus buiten de belastingontvanger om - gevuld wordt d.m.v. contributies van (in dit geval) olie ontvangende bedrijven kunnen overwegen.

- Nederland vindt het van belang dat een discussie/verkenning van nieuwe mechanismen wordt bezien in relatie tot acties/ambities die ontwikkelingslanden realistisch kunnen uitvoeren als onderdeel van de transitie naar koolstofarme en klimaatbestendige groei/ontwikkelingspaden.
- NL zet in op het optimaal benutten van innovatieve financieringsinstrumenten zoals garanties en durfkapitaal binnen bestaande structuren (instellingen en regelingen), zoals het GCF en het bedrijfsleveninstrumentarium. Hiermee worden andere (co)financieringsbronnen aangeboord, bijvoorbeeld bij banken en bedrijven. Wat betreft garanties die raken aan de nationale begroting, past vanwege het in de begrotingsregels vastgelegde 'nee-tenzij beleid' terughoudendheid.
- Nederland kan deze lijnen uitdragen in de discussie over opschaling van klimaatfinanciering om de bijdrage aan internationale klimaatfinanciering op te schalen.

MRV van financiering

Tijdens de COP zal een discussie spelen (onder de SBI) over de rapportage richtlijnen voor de vrijwillige rapportages van ontwikkelingslanden over hun "domestically supported NAMA's". Ontwikkelingslanden wensen voor die vrijwillige rapportages financiële ondersteuning. Nederland is op voorhand geen voorstander van een financiële bijdrage. De rapportages zijn vrijwillig en gaan over acties die ontwikkelingslanden zelf hebben gefinancierd. Een eigen bijdrage aan de rapportage daarover ligt dan ook in de rede. Ook wensen ontwikkelingslanden een bijdrage en hun voorbereiding en deelname aan het ICA proces. Nederland is van mening dat eventuele ondersteuning voor reiskosten, opleiding en voorbereiding in voldoende mate wordt gegeven via het UNFCCC budget. Aanvullende financiering is derhalve niet aan de orde.

Definitie private sector financiering

Gezien de schaarste aan publieke middelen en de grote onzekerheid rondom de totstandkoming van de innovatieve stromen is het mobiliseren van private sector financiering van cruciaal belang. Nederland en andere EU lidstaten zetten daar op in door middel van verschillende strategieën en actieplannen. Prioriteit van Nederland is om de bijdrage van de private sector inzichtelijk te maken, en om technische opties voor tracking, afbakening en attributie en hun bijbehorende impacts (bijv. op begroting, wetgeving, rapportage, effectiviteit) te verduidelijken. Mocht het in Warschau tot een politieke discussie komen, dan kan Nederland niet instemmen met het uitsluiten dan wel voorsorteren op technische opties. Ook op expertniveau zal Nederland de bovenstaande lijn aanhouden.

8. Meten, rapportage, verificatie (MRV)

Relevante agenda items		
COP	12.	
COP MOP	8.	National Communications from Parties included in Annex I to the Convention that are also Parties to the Kyoto Protocol
	9.	Date for the completion of the expert review process under Article 8 of the Kyoto Protocol for the first commitment period
	10.	Annual compilation and accounting report for Annex B Parties under the Kyoto Protocol
	11.	Clarification of the text in section G (art 3, par 7 ter) of the Doha Amendment to the Kyoto Protocol
SBI	3.	National Communications and greenhouse gas inventory data from Parties included in Annex I to the Convention
	4.	National communications from Parties not included in Annex I to the Convention
	5a.	Nationally appropriate mitigation actions by developing country Parties: Composition, modalities and procedures of the team of technical experts under International consultations and analysis
SBST A	11.	Methodological issues under the Convention
	12.	Methodological issues under the Kyoto Protocol

Algemene lijn

Bij de uitwerking van de diverse MRV punten op de SBI en SBSTA-agenda geeft Nederland extra aandacht aan de praktische punten en bevordert het voorsorteren op de gewenste situatie na 2020 waarbij rapportages minder/niet meer strikt via Annex I en niet-Annex I landen verloopt. Dit geldt in het bijzonder voor de discussie over de vormgeving van de 'beoordeling' van de niet-Annex I landen via de Internationale Consultatie en Analyse (ICA).

Bij de discussie over de werkprogramma's wordt rekening gehouden met het feit dat beschikbare budgetten onder druk staan. In het systeem voor de beoordeling van rapportages door landen (m.n. nationale communicaties en actualisatie hiervan) wordt rekening gehouden met het doel van deze rapportages: voor de

niet-Annex I moet meer zelfwerkzaamheid en meer regelmaat in rapportages nagestreefd worden en voor Annex I landen de efficiency van jaarlijkse/twee jaarlijkse beoordelingen.

Specifieke punten

COPMOP 9. Datum voor afronding van het expert review proces voor de eerste verplichtingen periode van het Kyoto-protocol

Nederland is voorstander van een zo spoedig mogelijke afrekening van de afgesproken emissiereducties voor de eerste verplichtingen periode. Daarom dient de afronding van het (technische) *expert review* proces zo vroeg als verantwoordelijk mogelijk is gesteld te worden.

SBI 4. National communications from Parties not included in Annex I to the Convention:

Het werk van de CGE (*Consultative Group of Experts on National Communications from Parties not Included in Annex I to the Convention*) zal speciale aandacht geven aan ondersteuning van de voorbereidingen en tijdige aanlevering Updates van Nationale Communicaties (BURs) en vanaf eind 2014 verwacht worden. Het agendapunt over *Information contained in national communications from Parties not Included in Annex I to the Convention* wordt ook benut om zo veel mogelijk duidelijkheid te krijgen over welke niet-Annex I landen eind 2014 hun update via de tweejaarlijkse update rapporten voor de eerste keer gaan leveren.

SBI 5. Nationally appropriate mitigation actions by developing country Parties: (a) Composition, modalities and procedures of the team of technical experts under international consultations and analysis

In Doha is geen vooruitgang op dit agendapunt geboekt. Gelijkwaardige inbreng van experts uit diverse regio's en mogelijkheid van experts om landen om verduidelijking te vragen over de rapportage blijft een minimum vereiste. De uitkomst dient een basis te zijn voor meer gelijkwaardige beoordeling van rapportages na 2020.

SBSTA 11. Methodological Issues under the Convention

(a) Work programme on the revision of the guidelines for the review of biennial reports and national communications, including national inventory reviews, for developed country Parties

Nederland is voorstander van een minder zware jaarlijkse review van de Nationale Inventarisatie Rapporten (NIRs) in combinatie met een tweejaarlijkse dieper gaande review. Dit is gewenst voor stroomlijning van het review proces. Bij voorkeur dient de review van de tweejaarlijkse rapporten te worden gecombineerd met die van de Nationale Communicatie; als dit niet mogelijk is wordt een centrale review (meerdere rapporten beoordelen door eenzelfde expert groep) voorgestaan.

(b) General guidelines for domestic measurement, reporting and verification of domestically supported, nationally appropriate mitigation actions by developing country Parties

Overeenstemming over de concept beslulttekst voor de COP dient bereikt te worden. Ook hierbij moet in het oog gehouden worden dat na 2020 meer overeenkomstige richtlijnen voor alle partijen het doel is.

(c) Revision of the UNFCCC reporting guidelines on annual inventories for Parties Included in Annex I to the Convention

Het belang van het opleveren van de UNFCCC software voor de rapportage van emissies in het vereiste format (CRF tabellen) wordt benadrukt; tijdige beschikbaarheid en correcte werking is een voorwaarde om in 2015 volgens gemaakte afspraken de rapportage van emissies in Annex I te realiseren.

(d) Greenhouse gas data interface

Verdere ontwikkeling van dit hulpmiddel is, gegeven de beperkte financiële middelen niet gewenst.

SBSTA 12. Methodological Issues under the Kyoto Protocol

(a) Implications of the implementation of decisions 2/CMP.7 to 4/CMP.7 and 1/CMP.8 on the previous decisions on methodological issues related to the Kyoto Protocol including those relating to Articles 5, 7 and 8 of the Kyoto Protocol

In Bonn is belangrijke voortgang geboekt en in een workshop in oktober worden de reacties van landen (inclusief de tabellen voor bossen en landgebruik) nog besproken. Doel is om besluitvormingsteksten op te stellen voor de COP, zodat dit agendapunt wordt afgerond. Gezien de complexe technische inhoud is Europese afstemming een noodzakelijkheid.

Achtergrond

Tijdens de SBI worden de klimaatrapportages van landen besproken en verdere uitwerking gegeven aan een aantal beslissingen uit Doha, Durban en Cancun voor Monitoring, Rapportage en Verificatie (MRV) voor het Klimaatverdrag en het Kyoto-protocol voor zowel Annex I als niet-Annex I landen.

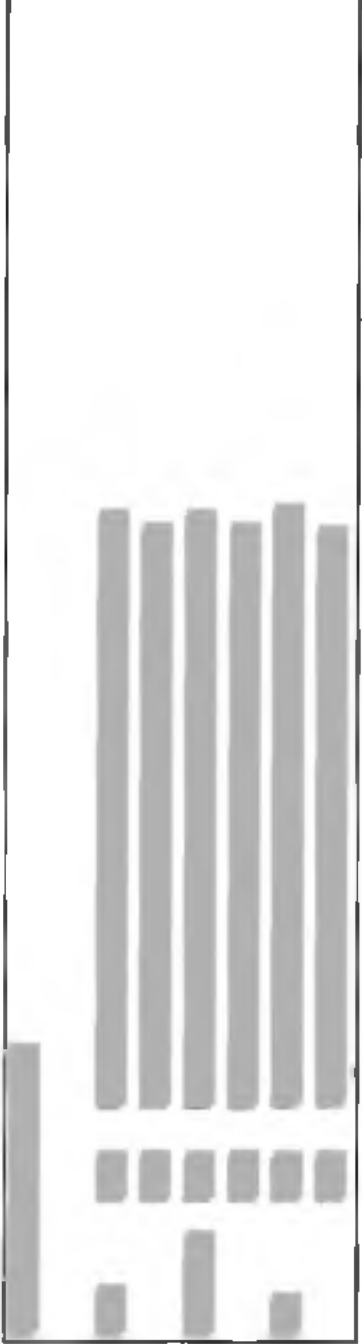
De SBI behandelt de Nationale Communicaties voor Annex I landen (agenda item 3 en voor niet-Annex I landen (agenda item 4). Verder bespreekt de SBI het werk en het mandaat van de groep van experts die niet-Annex I landen ondersteund (CGE) (agenda item 4 (a) en de uitgangspunten voor de teams van technische experts voor de Internationale consultatie en analyse (ICA) (agenda item 5 (a). Als nieuw onderwerp wordt het werkprogramma m.b.t. de diversiteit van de nationale mitigatie acties (nationally appropriate mitigation actions; NAMAs) besproken. Ook zal financiële en technische steun voor rapportages door niet-Annex I landen aan de orde komen (agenda item 4(c). Vooral met betrekking tot de samenstelling en de werkwijze van de teams voor de ICA is weinig vooruitgang geboekt, maar is de inzet voor Warschau om tenminste een goede stap vooruit te zetten, maar om een acceptabel niveau van analyse van de rapportages van de ontwikkelingslanden en een evenwichtige teamstelling.

Tijdens de SBSTA wordt verdere uitwerking gegeven aan aan methodologische aspecten in de richtlijnen voor rapportage en voor review van die rapportages op basis van een aantal beslissingen uit Doha, Durban en

Cancun voor 'Monitoring, Rapportage en Verificatie' (MRV) voor het Klimaatverdrag en het Kyoto-protocol voor zowel Annex I als niet-Annex I landen.

Meer in het bijzonder behandelt de SBSTA de herziening van de richtlijnen voor de beoordeling van Nationale Communicaties en de tweejaarlijkse rapportages (agenda item 110(a) en die voor de jaarlijkse Inventarisatie rapporten (agenda item 110 (c)). Voor de niet-Annex I landen worden de ontwikkeling van algemene richtlijnen voor MRV van nationaal gefinancierde acties besproken (agenda item 11 (b) besproken. Verder komt de voortgang van de data-interface voor broeikasgasemissies (agenda item 11 (d) aan de orde. Een belangrijk agendapunt (waarvoor afgerond tijdens deze sessie beoogd wordt) is de gevolgen van de CMP beslissing in Durban voor methoden in relatie tot eerdere beslissingen en artikel 5,7 en 8 van het Kyoto-protocol (agenda item 12 (a)). Tot slot de beoordeling van de rapporten van de technische review van de Inventarisatie rapporten van de Annex I landen (agenda item 12 (d))

7.

[REDACTED]